

Vstup dítěte do prvního ročníku základní školy – školní zralost

Školní zralost je výsledná způsobilost dítěte zahájit úspěšně vzdělávání v ZŠ. Je dána úrovní percepčně-kognitivních, sociálních, pracovních i zdravotních předpokladů na straně dítěte. Podstatnou roli při rozhodování o školní zralosti hrají rovněž okolnosti na straně školy (např. počet dětí ve třídě, kvalifikovanost učitele, ochota a dovednosti učitele pracovat s jedinečností dětí) a rodiny (jaký význam přikládá rodina vzdělání, jaká je v ní vzdělávací podnětnost, vůle podpořit dítě). Cílem odborného vyšetření při zjišťování školní zralosti a následně pak i všech navržených opatření je zvýšit pravděpodobnost toho, že start prvňáčka ve škole bude úspěšný

Školní zralost je dosažení takového stupně ve vývoji, aby se dítě mohlo bez obtíží účastnit společného vyučování. Škola a její požadavky jsou neměnné. Jediné, co lze měnit, a tak lépe přizpůsobovat fixním požadavkům, je zralost a připravenost dítěte. Starší a tedy i zralejší dítě lépe odolává zátěži i nárokům školy. To nepochybně platí i v dnešní době. To však neznamená, že odklad školní docházky automaticky vyřeší všechny problémy, s kterými se budoucí prvňáček potýká. Předpokládá to, že se rodiče budou předškolákovi v roce odložené školní docházky opravdu věnovat, budou dodržovat všechna doporučení a rady PPP, např. navštěvovat kurzy grafomotoriky, provádět s ním cviky na uvolnění „těžké“ ruky, chodit s ním na logopedii, pokud má vadu řeči, nacvičovat s ním správnou výslovnost.

Do první třídy ZŠ mají podle školského zákona **povinnost nastoupit všechny děti**, které nejpozději 31. srpna dosáhly věku šesti let. Děti, které nejsou fyzicky a psychicky dostatečně zralé, mohou na základě rozhodnutí ředitele ZŠ nastoupit o jeden rok později a naopak za určitých podmínek je možné přijmout do první třídy i děti, které dosáhly šesti let nejpozději do 31. 12. po nástupu do prvního ročníku (narozené mezi 1. 9. a 31. 12.) Novela školského zákona umožňuje zápis a případně i vstup do prvního ročníku základní školy rovněž dětem, které dosáhnou šesti let po zahájení školního roku v období od 1. 1. do 30. 6.

Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad. Dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od září do konce června příslušného školního roku, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním roce, je-li přiměřeně tělesně i duševně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce. Podmínkou přijetí dítěte narozeného v období od září do konce prosince k plnění povinné školní docházky je také doporučující vyjádření školského poradenského zařízení, podmínkou přijetí dítěte narozeného od ledna do konce června doporučující vyjádření nejen školského poradenského zařízení, ale i odborného lékaře. Tato doporučení přikládají zákonní zástupci k žádosti o přijetí dítěte do 1. Ročníku ZŠ.

Uznání školní nezralosti znamenalo ve své době jedno z nejvýraznějších narušení jednotnosti školství. Za uplynulých padesát let však došlo k významnému posunu v přístupu učitelské i rodičovské veřejnosti k této problematice, takže dnes představují odklady školní docházky

rutinní, ale bohužel i dost masové opatření akceptované rodičovskou i odbornou veřejností bez větších problémů. Rozhodování o odkladu zahájení školní docházky je plně v kompetenci ředitele ZŠ, který rozhodne na žádost rodičů a po doporučení školského poradenského zařízení a lékaře.

Dnes podstatně více než v minulosti akceptujeme fakt, že školní zralost i následná úspěšnost dítěte ve škole je ovlivněna nejen charakteristikou samotného dítěte, ale i okolnostmi na straně rodiny a školy. Stejná úroveň biologické a psychické zralosti dítěte je při požadavcích jedné školy dostačující, zatímco pro jinou školu a třídu je zcela nedostatečná.

Při školní zralosti je třeba zvážit následující okolnosti:

Na straně dítěte jeho:

- věk (mladší děti jsou všeobecně méně zralé)
- pohlaví (chlapci jsou z hlediska požadavků školy ohroženější)
- zdravotní stav (častější nemocnost, delší doba rekonvalescence, plánovaný pobyt v nemocnici a podobně mohou způsobit, že dítě nebude mít dostatek času a energie na komplexní zvládnutí školních požadavků)
- rozvoj řečových dovedností (při počátečním vzdělání hraje tato dovednost významnou roli)
- úroveň některých percepčně-kognitivních předpokladů

Důležitým podkladem pro rozhodování jsou dosavadní vývoj dítěte, pokroky a výsledky učení například v MŠ – ty dobře vypovídají o sociální, kognitivní a pracovní vyspělosti dítěte a poměrně dobře předpovídají i celkové fungování v ZŠ.

Na straně školy pak jde o :

- kvalifikovanost učitele
- počty dětí v prvních třídách
- složení třídy (např. počet žáků po odkladu zahájení školní docházky, etnické a sociokulturní složení žáků)
- přístupy konkrétního pedagoga
- dostupnost poradenských služeb

Značnou roli hrají rovněž očekávání rodičů, jejich vzdělání, pomoc a podpora dítěti.

Žádný z těchto faktorů nemusí hrát rozhodující roli sám o sobě, ovšem když se jich sejde více nebo když jsou určitým způsobem zkombinované, pak mohou výkonnost i spokojenost dítěte ve škole ovlivnit podstatnou měrou.

Z pohledu školy je žádoucí mít žádost i odborná doporučení k odkladu školní docházky co nejdříve, na druhé straně z hlediska odborného je žádoucí provádět vyšetření v co nejkratší

době před zahájením školního roku. Vývoj dítěte v tomto období může být stále ještě velmi bouřlivý a k výrazným změnám dojde i během několika málo týdnů.